

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת חיי שרה תשפ"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קפ"ח

שמעשיהם תעובים, שהדגיש הכתוב (ויקרא יח-א) כמעשה ארץ כנען וגו' לא תעשו, בודאי שאין הם ראויין ליצחק, אלא גם בנות הכנענים אשר 'אנכי יושב בקרב', שהם מהנפשות שמסתובבים בבית אברהם אשר נחשבו כאילו אברהם עשאו, ואנו יושבים תמיד יחד, גם מהם לא יקחו, כי בנות כנעני באים מורע כנען שהוא ארור, ואין ארור מתדבק בברוך.

*

והנה כאשר בא אליעזר לעין המים בא כנגדו לבן, ויאמר בוא ברוך ה' למה תעמוד בחוץ (כד-לא). ואיתא במדרש (ב"ר ס-ז) שהיה סבור בו שהוא אברהם, שהיה קלסתר פניו דומה לו [ואברהם בירך אותו ה' בעצמו, כמו שנאמר ואברכך והיה ברכה (יב-ב), ואצל העקדה כי ברך אברכך (כב-יז), ולפי זה אמר ברוך ה' בטעות. פירוש מהרז"ו]. אמר רבי יוסי בר רב דוסא, כנען הוא אליעזר, ועל ידי ששרת אותו צדיק באמונה, יצא מכלל ארור לכלל ברוך, ויאמר בוא ברוך ה' ע"כ. ולפי זה ידע שהוא אליעזר, ואף על פי כן קראו ברוך ה'.

ונראה דפלוגתתם תליא, דאיתא בגמרא (סנהדרין קח:): שלשה שמשו בתיבה וכולם לקו, כלב עורב וחם וכו', חם לקה בעורו ע"כ. ומבואר במדרש (ב"ר לו-ז) שיצא חם מפוחם, והיינו שנעשה עורו שחור. ולפי זה כל זרעו אחריו הם שחורים. אמנם רש"י (סנהדרין שם) פירש שלקה שיצא ממנו כוש, שהיה הראשון מבניו ויצא שחור. וביד רמה (שם) שאמו נתעברה עמו אז בתיבה, וכוש לקה בעורו ע"ש. ולפי זה שאר בניו ובתוכם כנען לא נלקו בעורם. ולדיעה זו אליעזר שהיה מכנען לא נלקה בעורו, ושפיר היו יכולין לטעות שזהו אברהם שהיה קלסתר פניו דומה לו. אבל רבי יוסי בר רב דוסא סבירא ליה שחם עצמו נלקה בעורו, וכל בניו אחריו היו שחורים, ואם כן אי אפשר לו ללבן לטעות עליו שהוא אברהם, ועל כרחך שלאליעזר עצמו אמר ברוך ה', כי יצא אז מכלל ארור.

ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל (כד-א). ויש להבין למה הקדים הכתוב לספר זאת קודם ששלח את עבדו זקן ביתו להמציא זיווגו של יצחק. גם להבין כיון שאליעזר היה נאמן ביתו, ודולה ומשקה תורתו לאחרים, למה הוצרך להשביעו, ולא סמך על נאמנותו. ולא עוד, הלא אי אפשר לאליעזר לבצע דבר רק על מה שנעשה שליח, ואי אפשר לו לקדש אשה שלא נעשה שליח עבורו, ואם כן די באמרו לא תקח אשה לבני מנות הכנעני, ולמה צריך שבועה כלל. גם מה שדייק לומר לא תקח אשה לבני מנות הכנעני 'אשר אנכי יושב בקרב' (כד-א), שלכאורה מיותר כי הכל יודעין שהוא דר ונמצא בארץ כנען.

ונראה דהנה אליעזר אמר אלי לא תלך האשה אחרי (כד-ט), וברש"י אלי כתיב, בת היתה לו לאליעזר והיה מחזור למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו. אמר לו אברהם, בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך (ב"ר נט-ט) ע"כ. ולכאורה הווי ליה למימר בני ברוך 'ובתך' ארור, ואין ארור מדבק בברוך, ולמה אמר 'ואתה' ארור. ונראה כי נח בירך את בנו שם, וישכון באהלי שם (ט-כז), וברש"י ובתרגום שישרה ה' שכינתו באהלו. ולעומת זה קילל את כנען, ואמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו (ט-כח). ויתכן שקילל רק את הזכרים שיהיו עבדים, ולא הזכיר הנקיבות שיהיו שפחות. ואם כן בתו של אליעזר אינה ארור, אבל יש לה אב שהוא ארור, והיא בתה של ארור, ויצחק עולה תמימה לא יתדבק בזרע ארור.

ומהאי טעמא הוזהירו שלא ישא בנות הכנעני, שארורים הם. והגם שהיה לאברהם נפש אשר עשו בחרן (יב-ה), וברש"י אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו (ב"ר לט-ד). ומבואר ברמב"ם (ה' עבודה זרה א-ג) שהיו מתקבצים אליו אלפים ורבבות, והם אנשי בית אברהם, ושתל בלבם העיקר וכו' ע"ש. ואם כן היו ביניהם נערות הגונות וצדקניות, מכל מקום לא רצה בהם מפני שסוף סוף הם ממשפחת ארורים. וזהו שהדגיש לאליעזר, שלא מיבעיא בנות כנענים

והטעם שדייקא אז יצא מכלל ארור, כי שידוכו של יצחק היא התחלת הבנין של הכלל ישראל, ומי שהוא ארור שורה קללה בכל מעשיו. ולעומת מי שהוא ברוך שורה ברכה בכל פעולותיו. ועל דרך שנאמר באיוב, מעשה ידיו ברכת (איוב א-ט), אמר רב שמואל בר יצחק כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך (בבא בתרא טו:). ועל כן לא יתכן שאליעזר שהוא ארור יבצע זיווגו של יצחק אבינו, שאין ברכה שורה במעשה ידיו, על כן בהיותו עומד על העין הוציאו ה' בזכות ששרת אותו צדיק באמונה, שיצא מכלל ארור לכלל ברוך.

ומעתה נבוא אל המכוון, דלכאורה כאשר נתגלה אז אליעזר שיצא מכלל ארור ונכנס לכלל ברוך, אם כן שוב חזרה העילה לידו שיקח אברהם את בתו ליצחק. כי בעצם בתו אינה ארוחה, ורק 'אתה' ארור, והוא יצא מכלל ארור לכלל ברוך, ואם כן למה לא חזר הביתה בלי שיגמור השידוך עם רבקה. אך בהיות שכבר נשבע לאברהם שאמר לו, כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק, הרי השבועה מעכבתו מלחזור, והוצרך לגמור השידוך עם רבקה.

ולפי זה יש לומר, כי אברהם בנבואתו ידע שכאשר יצא אליעזר לדרכו לשרת אותו באמונה יצא מכלל ארור, ויכנס טינא בלבו לחזור הביתה להשיא את בתו ליצחק, על כן מעיקרא השביעו שלא יקח מבנות הכנעני גם מאלו שהם קרובים בדרכיהם אליו, אשר אנכי יושב בקרבו, כי אם ממשפחתו יקח נערה, ובזה סתם לו הדרך שלא יוכל עוד לחזור, ומטרה זו לא ישיג אברהם רק כאשר ישיבועו מתחלה.

ומעתה מובן שפיר מה שהקדים הכתוב לספר קודם פרשת השידוכין של יצחק, כי ה' ברך את אברהם בכל. והוא, שלא יפלא בעינינו למה לא רצה אברהם להזדווג עם בנות הכנענים שהיו מהנפש אשר עשו אברהם ושרה, שהיו צדקניות במעשיהם, ואמר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני גם מאלה אשר אנכי יושב בקרבו, שהם מסובים בביתי. ומה גם בתו של אליעזר הדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, ובחר יותר בנערה ממשפחתו בית עובדי עבודה זרה. על כן הקדים כי ה' ברך את אברהם בכל, אברהם הוא ברוך, וגם בנו יצחק שעולה בכ"ל גם כן ברוך, ואין ארור מתדבק בברוך (ועיין באור החיים הק' סוף פ' תולדות (כח-ה)).

והטעם שלא רצה אברהם ליקח בתו של אליעזר גם אחר שיצא מכלל ארור לכלל ברוך, הוא בשביל שזכות אבות של הזיווגים מסייעתן להעמיד בית נאמן, ובאבות ארורים חסרה המשכת הברכה לזרעם. ולכן הגם כי אליעזר עצמו יצא מכלל ארור, מכל מקום אבותיו ואבות אבותיו ארורים, ואין ברוך מתדבק עמהם.

*

אמנם נראה בזה עוד, דהנה אחר העקידה כתיב, ויהי אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם לאמור, הנה

ילדה מלכה גם הוא בניס לנחור אחיך וגו', ובתואל ילד את רבקה, שמונה אלה ילדה מלכה לנחור וגו' (כב-ג). וברש"י בשובו מהר המוריה, היה אברהם מהרהר ואומר, אילו היה בני שחוט, כבר היה הולך בלא בניס, היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא, בשרו הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו, וזהו אחרי הדברים האלה, הרהורי דברים שהיו על ידי העקידה (ב"ר ג-ג) ע"כ. הרי שגילה לו ה' שזיווגו האמיתי נמצא בבית בתואל, ועל כן שלח את אליעזר למשפחתו להביא לו זיווגו.

אך לכאורה אם ידע אברהם בנבואה שזיווגו של יצחק היא רבקה, למה לא שלח את אליעזר למשפחתו של בתואל, אלא אמר לו רק אל ארצי ואל מולדתי תלך. ושוב אמר לו ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך (כד-ה), וכי יש ספיקא בדברי ה'. ובעץ יוסף (שם) כתוב בשם היפה תואר, שצריך לומר שלא אמר לו ה' כן בפירוש, אלא רימז לו במה שנתבשר ברבקה הראויה לו ע"כ. ויתכן בביאורו, כי באמת לא אמר ולא רימז לו ה' בהדיא על הרהורי לבו, רק בהיות שבשעה שהרהר אברהם כן, בא לו ידיעה זו שילדה מלכה שמונה, וגם בתואל ילד את רבקה, בודאי שהיתה בידיעה זו בשעה זו השגחה פרטית על מחשבתו. ועל דרך שמצינו כמה פעמים בחז"ל פסוק לי פסוקך (גיטין נו:), וכמאמרם (ברכות נה:): השכים ונפל לו פסוק לתוך פיו הרי זו נבואה קטנה. וכמו כן ידיעה זו שבא לו אז כשמהרהר על זיווגו של יצחק, יש בזה אות מן השמים שדבר זה כרוך במה שמתלבט כעת בזיווגו של יצחק. ועוד כי מצינו בגמרא (מועד קטן יח:): ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, ומכל מקום אמרינן שמא יקדמנו אחר ברחמים ע"ש. הרי לנו כי יתכן שישתנו הדברים, ועל כן לא היה ברור לאברהם זיווגו של יצחק, כי יתכן שכבר קדמוה אחרים ברחמים.

*

והנה ברמב"ן שם (כב-ג) מבואר דלידת מלכה שמונה אלה היה בדרך נס, שכתב דמלשון הכתוב נראה שלא ידע אברהם בכל זה בלתי היום ששמע בשורה זו. ואם היתה פקודתם בימי בחורותם, אי אפשר שלא שמע אברהם עד היום, כי אין המרחק רב בין ארם נהרים ובין ארץ כנען. והנה אברהם בצאתו מחרן בן ע"ה שנה היה, וגם נחור זקן (שהיה אברהם גדול מנחור שנה (סנהדרין טט:)), והיה אז נחור בן ע"ד שנה). ואשתו איננה בחורה (שהיתה אחותה הגדולה משרה, כמו שנאמר באביהם נחור (בראשית יא-כט) אבי מלכה ואבי יסכה, זו שרה). אבל עשה ה' להם נס שנפקדו בימי הזקנה ע"כ. – והנה מאז עזב אברהם את חרן עברו כבר יותר מחמשים שנה, כי יצחק נולד לאברהם בהיותו בן מאה שנה, ובשעת העקידה היה יצחק בן ל"ז שנה (רש"י כה-ג). ורק אז הוגד לאברהם כי ילדה מלכה גם הוא בניס לנחור אחיך. ושמע אברהם כעת בשורה ממה שאירע כבר רבות בשנים שמלכה ילדה שמונה בניס, והצעיר שבהם בתואל, ומאז נתגדל בתואל ונשא אשה, וכעת נולד לו רבקה בתו.

אמנם בילקוט (פ' בלק תשסו) איתא, שאמר בלעם לבלק אתה אומר לי לקללם, אילולי הם לא הייתי בעולם, כיצד, מלכה ושרה היו אחיות, ושתיהן היו עקרות, וכיון שנעקד יצחק על גבי המזבח, אמר הקב"ה לאברהם (כז-ד) והתברכו בזרעך כל גויי הארץ, היה אברהם מהרהר ואומר, אחרים מתברכין בזכותי, ומלכה קרובתי אחות אשתי לא היתה צריכה להפקד, מיד ילדה מלכה גם היא, ילדה מלכה בנים אין כתיב כאן אלא גם היא, שכשם שהיתה שרה עקרה ונפקדה גם מלכה נפקדה ע"כ.

ולפי זה הנס של לידת מלכה היתה עצומה יותר מהנס של לידת שרה, כי בשעת העקידה היתה שרה בת קב"ז שנה, שהרי מתה באותה פרק, ואחותה מלכה היתה מבוגר ממנה, והיתה אז עקרה וקנה יחד, לכל הפחות בת קב"ח שנה, וילדה שמונה בנים זה אחר זה, וצחוק עשה לה אלקים יותר מאחותה שרה, בזכות ברכת אברהם בעת עקידת יצחק.

אך לכאורה הדברים תמוהים, דלפי זה מה שנאמר ויהי אחרי הדברים האלה ויוגד לאברהם לאמור הנה ילדה מלכה וגו', היה שנה אחר העקידה. ומאז עברה כשמונה שנה עד שנולד בתואל, ושוב עברה כמה שנים עד שנתגדל ונשא אשה ואחר זה נולדה רבקה. ואם כן לכל הפחות עבר מזמן העקידה ט"ז שנה, שמונה שנה ללידת שמונה בנים, ועוד שמונה שנה לבתואל שיוכל להוליד (עיין סנהדרין סט: דהולידו לשמונה שנה). והרי יצחק היה בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה (כה-ב), שלשה שנים אחר העקידה, ולפי חשבון הנ"ל עדיין לא נולד או אפילו בתואל אביה של רבקה.

וצריכין לומר דדעת הילקוט היתה כפי מה דאיתא במדרש (ב"ר נו-ח) בנוסח אחר, דבן עשרים ושש שנה היה יצחק בעת העקידה ע"ש. ולפי זה שרה היתה אז בת קט"ז שנה, ומתה י"א שנה אחר העקידה. ויצחק שנשא אשה בהיותו בן ארבעים שנה היתה ארבע עשרה שנה אחר העקידה. וכיון דמלכה התחילה להוליד רק אחר העקידה, צריכין לומר דהשמונה בנים נולדו שלשה בכרס אחת במשך שלשה שנים, ושוב עבר שמונה שנים עד שהיה בתואל ראוי להוליד, ואז נולדה רבקה, ובהיותה בת שלשה שנה שהיתה ראויה לביאה אז נשאה יצחק (כמבואר ברש"י כה-ב), ובזה עולה החשבון מכוון.

*

והנה הכתוב אומר (כז-נד) ויקומו בבוקר ויאמר שלחוני לאדוני, ויאמר אחיה ואמה תשב הנערה אתנו ימים או עשור, אחר תלך (וברש"י שכך נותנין לבתולה זמן י"ב חודש לפרנס את עצמה בתכשיטים). ויאמר אליהם אל תאחרו אותי, וה' הצליח דרכי, שלחוני ואלכה לאדוני. ויש להבין הלא הם בקשו כהוגן תשב הנערה אתנו ימים, דנותנין לבתולה י"ב חודש, ומהו הטענה שעבור שה' הצליח דרכו על כן לא יכולים לעכב ימים או עשור.

ונראה דהנה אליעזר אמר ואבוא היום אל העין (כז-מב), היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ

(סנהדרין צה.). ויש להבין טעם קפיצת הארץ, דאם הוא כדי שלא להטריח אותו צדיק אליעזר בהדרך, למה לא מצינו גם בחזירתו שקפצה לו הארץ. וכתוב בתורת משה (טפ.) דצורך הקפיצה היתה, כי רבקה היתה בו ביום בת שלש שנים מצומצמת, ואם ימתין יום או יומיים אז שוב תהיה גיורת שנתגיירה יותר מבת שלש שנים ויום אחד דאסורה לכהן (לדעת רשב"י יבמות ס:), והוא הדין ליצחק עולה תמימה, על כן קפצה ליה ארעא, מה שאין כן בחזירתו ע"כ.

ומעתה מובן שפיר מה שלא רצה אליעזר שתתעכב שם יותר, כי רצה שתגיע רבקה לביתו של אברהם להתגייר עוד קודם שיושלם לה שלש שנה ויום אחת, שתהיה עוד ראויה ליצחק. ועל כן אמר להם אל תאחרו אותי, כי ה' הצליח דרכי, שהגעתי כאן בקפיצת הארץ, והוא כדי שלא תעבור עליה שלש שנה, ואם תתעכב כעת יותר לא הועיל כלום קפיצת הארץ, ולכן אל תאחרו אותי ושלחוני ואלכה לאדוני.

ולכאורה יש לומר עוד בטעם שאחר שלש שנה לא תהיה רבקה ראויה ליצחק, כי אמרו חז"ל (גדרים לב:) ביקש הקב"ה להוציא מהם שנים ששנאמר (בראשית יב-יח) והוא כהן לא-ל עליון, כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום, הוציא מאברהם וכו', והיינו דכתיב והוא כהן לא-ל עליון, הוא כהן ואין זרעו כהן ע"כ. ואם כן יצחק דין כהן היה לו, שאחר שלש שנה היתה אסורה לו. אמנם במדרש (במדב"ר ד-ח) מבואר דלא נתכהן יצחק רק אחר מיתת אברהם, ולכן כתב החתם סופר דלא היתה ראויה ליצחק מצד שהוא עולה תמימה.]

*

והנה הכתוב מתאר את אליעזר בתואר זקן ביתו המושל בכל אשר לו (כז-ב). ואיתא במדרש (ב"ר נט-ח) שהיה זיו איקונין שלו דומה לו ע"כ. ויש להבין לאיזה צורך הודיע זאת הכתוב. ונראה דבגמרא (יומא כח:) דרשו, המושל בכל אשר לו, שהיה מושל בתורת רבו, ודולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. ויש לומר דדרשינן כן, כי כספו וזהבו של אדם אינו שלו, ואשר יש לו אינו שלו, וכמאמרם (במדב"ר כב-ח) הקב"ה נוטל נכסים מזה ונותן לזה שנאמר (תהלים עה-ח) כי אלקים שופט זה ישפיל וזה ירים, לכן נקרא שמם נכסים, שנכסים מזה ונגלין לזה. ולמה נקרא שמה זוזין, שזוין מזה ונותנין לזה. ממון, מה אתה מונה אינו כלום. מעות, מעת לעת ע"ש. ורק הדברים הרוחניים של האדם המה שלו, ואין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב אלא תורה ומעשים טובים בלבד (אבות ו-ט). וכמו שפירש בבינה לעתים ואיש את קדשיו לו יהיו (במדב"ר ה-י), שרק עניני הקדושה המה נשארים קנינו של אדם לצמיתות. ולכן כאשר אומר על אליעזר, המושל בכל אשר לו, הכוונה על תורתו של אברהם.

ויש לומר כי שתי הדרשות עולות בקנה אחד, והוא על דרך שמצינו ביעקב, וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו (לז-א). וברש"י אונקלוס תרגם בר חכים

הוא ליה, כל מה שלמד משם ועבר מסר לו. דבר אחר שהיה זיו איקונין שלו דומה לו (ב"ר פד-ה) ע"כ. וביאר בישמח משה (שם) על פי מה שכתוב ברמב"ן (פ' בראשית) על פסוק זה ספר תולדות אדם (ה-א) בשם רב שרירא גאון וזה לשונו, שמסרו החכמים אחד לחבירו הכרת פנים וסדרי השרטוטין וכו'. ואין מוסרין סתרי תורה ורזין אלא למי שרואין בו סימנים שראוי לכך עכ"ל. והשתא אתי שפיר דמתחלה פירש ארי בר חכים וכו', ושלא תקשה מפני מה מסר רק לו ולא לשאר בניו, לזה אמר דבר אחר שהיה זיו איקונין דומה לו, רצה לומר דודאי שם ועבר שמסרו רזי תורה ליעקב היינו מפני שראו בו בהשרטוטין שיש לו סימנים הראוי לזה, ולפיכך גם יעקב לא מסרו רק ליוסף מפני שהיה לו אותן השרטוטין של יעקב שהיה זיו איקונין דומה לו, מה שאין כן שאר בניו שלא היה להן אותן השרטוטין, לא היה יכול למסור להם, ושניהם דברים אחדים ע"כ. וכמו כן ביאר לנו כאן הכתוב, שהסיבה שזכה אליעזר להיות מושל כל כך בתורתו של אברהם, כי היה זקן ביתו, זיו איקונין שלו דומה לאברהם, ולכן היה מושל בכל אשר לו, בתורת רבו.

אך לעניינינו יש לומר, כי אין דרכן של בני אדם לגמור שידוכין עד שיראו זה את זה, כי אולי לא ימצא חן תוארו של המדובר. ועל דרך שאמרו (קידושין מא.) שאסור לקדש אשה עד שיראנה שמא תתגנה בעיניו. ואם כן איך עלה בדעת אברהם לשלוח שליח לקידושי יצחק, ולא חשש שלא יסכימו בלי ראות תואר צורתו של יצחק. על כן שלח אברהם את אליעזר, כי ליצני הדור היו אומרים מאבימלך נתעברה שרה, מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק (רש"י כה-ט). ואם כן קלסתר פניו של אליעזר היה דומה לאברהם, ושפיר יוכלו להכיר מזה תואר צורתו של יצחק שדומה לו.

וגם יתכן לחשוד, שאין דבריו של אליעזר אמיתיים כלל, ואין הוא עבד אברהם, ולא שלחו אדוניו מעולם, אבל זיו קלסתר פניו היו דומין גם בצדקתו לאברהם, והכירו בזה שכל דבריו הם אמיתיים בלי כחל ושרק, והוא איש אמונים ולא נוכל.

*

ואמר אברהם לאליעזר בתחלת שליחותו, ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני וגו' (כד-ג). וברש"י ולהלן נאמר ה' אלקי השמים (כד-ז), ולא אמר ואלקי הארץ. אמר לו עכשיו הוא אלקי השמים ואלקי הארץ שהרגלתיו בפי הבריות, אבל כשלקחני מבית אבי היה אלקי השמים ולא אלקי הארץ, שלא היו באי עולם מכירים בו, ושמו לא היה רגיל בארץ (ב"ר נט-ה) ע"כ. ובפשטות הכוונה כי אברהם הודיע וגילה כי יש אלקים שברא העולם, ומתחלה רק בשמים הכירו וידעו

יש אלקים, והיה אלקי השמים, ועכשיו גם באי עולם מכירים אלקותו, והוא גם אלקי הארץ.

אך יש לומר עוד, דאיתא בגמרא (ברכות ז:) מיום שברא הקב"ה את העולם, לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון, עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר ויאמר אדני-אלקים במה אדע כי אירשנה (טו-ה) ע"כ. וביארו המפרשים הכוונה (עיין ענף יוסף שם), כי גם האומות הקדמונים הודו שיש בעלים להבירה, שה' בראו, אלא חשבו שאחר כך מסר ה' הכל תחת מערכות הטבע, כוכבים ומזלות ושרים, וכל מעשי העולם תלוי בהליכות טבע העולם, ואין כבודו של מלך להתעסק בפרטי פרטים שיש לכל בני אדם. וזהו רם על כל גויים ה' (תהלים קיג-ד), שהגויים מרוממים את ה', אשר רק על השמים כבודו, ואין כבודו לטפל בעניני הארציים. אמנם אברהם אבינו הודיע שהקב"ה משגיח על כל היקום, ויש השגחה פרטית לכל פרט ופרט שבעולם. ואנו אומרים מי כה' אלקינו המגביהי לשבת, ועם כל זה המשפילי לראות בשמים ובארץ, ומקימי מעפר דל ומאשפות ירים אביון. ובאמצעות תפלה ושאר זכותים יכולים לשנות כל דבר לטובה. וזהו שאמרו שקראו להקב"ה 'אדון', להדגיש בכך אשר לו הכח והגבורה, ומשנה טבעי העולם כפי רצונו.

וזהו שאמר אברהם, כי מתחלה היה רק 'אלקי השמים', שגם באי עולם הכירו שיש אלקים בארץ, אלא הוא רק אלקי השמים, ולא משגיח על הארץ. אבל אברהם הרגיל שמו בפי הבריות שהוא גם 'אלקי הארץ', שהוא הבורא וגם האדון, והכל מושגח תחת עיניו.

ודבר זה מתגלה ביותר בשידוכין, אז מכירין הנסים הנסתרים, איך מסבב ה' סיבות שונות לכל אחד ואחד בהזדמנות זיווגו, ורואין בזה יד ה', וכמאמרם (ב"ר סח-ד) שמאז שברא העולם הקב"ה יושב ומזווג זיווגים. ולכן דימו זיווגו של אדם לקריעת ים סוף (סוטה ב.), כי שם גם שפחה ראתה את ה', והראו באצבע ואמרו זה א-לי ואנוהו. ולכן קודם ששלח אברהם את אליעזר למצוא זיווגו של יצחק, הזכיר לפניו שידע כי ה' הוא גם אלקי הארץ, וברצות ה' יסתבבו לו סיבות שונות שיקרבו אותו למצוא זיווגו, כאשר היה באמת אחר כך.

ובהיות כי מעשה אבות סימן לבנים, וזיווגו של יצחק היתה התחלת הבנין של הכלל ישראל, על כן כאשר ראה אליעזר שהדברים מסתובבים בנסים גלויים, שקפצה לו הארץ, חשש כי יתכן שברבות הימים לא יהיו ישראל ראוין להנהגת נסיים, על כן נאמר ויאמר ה' אלקי אדוני אברהם 'הקרה' נא לפני היום (כד-ג), שישתבב הכל בדרך מקרה, בנסים נסתרים תוך הטבע, שבמדה זו יהיו ישראל ראוין תמיד בזיווגם. ועל כן הטעם על 'ויאמר' היא 'שלשלת', שיצחק עצמו ראוי גם לנסים גלויים, אבל להשלשלת היוצאת ממנו יזמין ה' הכל במקרה אחר מקרה, סיבה אחר סיבה, בנסים נסתרים, כאשר רואין הדברים בחוש.

הגליון הזה נתנדב על ידי

הרה"ג ר' אלימלך שפיטצער שלי"א מנהל בשיבת תק - ישיבת נוולה לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מנה"ר ר' שלמה קרעמנר הי"ד לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מנה"ר ר' ישראל איצקאוויטש הי"ד לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	מנה"ר ר' אברהם הערש אדלער הי"ד לרגל השמחה השרויה במעונו כאירוסיו בנו למול טוב	מנה"ר ר' שמואל גלויבער הי"ד לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מנה"ר ר' יודא באדאנסקי הי"ד לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות
--	---	--	---	--	--